

MEDDELELSER OG OVERSIGTER

BØR MAN INDFØRE KAPITALVINDINGSSKAT I DANMARK?

I Indledning.

a. materialet,

b. problemets oplægning.

II Amerikanske regler og synspunkter 1913—1950.

III Gældende danske regler 1922—1953.

IV Skattekommissionens forslag.

V Venstre og Konservatives lovforslag fremsat i marts 1953 og påny november 1953.

VI Kan vi udbygge de amerikanske regler og eventuelt søge at nå et bedre resultat.

VII Efterskrift. Forslaget af 11. maj 1954.

I.

a. Som grundlag for udarbejdelsen af den følgende oversigt over problemet har jeg haft:

1. The Nature and Tax Treatment of Capital Gains and Losses.
Lawrence H. Seltzer, professor of economics, Wayne University.
National Bureau of Economic Research, 1819 Broadway, New York 23. 1951.
318 + 236 sider, pris \$ 7,50.
2. Statskatteloven af 1922 + de årlige ligningslove 1939—53 incl.
3. Betænkning om beskatning af indkomst og formue m. v., 1. del. Afgivet af skattekommissionen, dateret 1948, offentliggjort januar 1949. Denne betænkning er gjort til genstand for en omtale i 1—2 hæfte 1950 af nærværende tidsskrift, side 47—68, de her berørte spørgsmål navnlig side 51 og 57—60. I denne artikel er der foretaget en sammenligning med et hæfte »Bemærkninger til skattelovskommissionens betænkning, 1. del, om beskatning af formue m. v.« udsendt af Erhvervenes fællesudvalg om skattespørgsmål.
4. Forslag til lov om skat til staten af indkomst og formue m. v. fremsat af den venstre-konservative regering marts 1953, genfremsat af de to partier som oppositionspartier november 1953.
5. Den nuværende regerings forslag af 11. maj 1954.

b. Hensigten har først og fremmest været at skrive en anmeldelse af førstnævnte bog, men samtidig har jeg anset det for praktisk at lade denne anmeldelse indgå i en almindelig oversigt over problemet.

Som indledning kan passende citeres følgende ord, hvormed den amerikanske forfatter slutter sin fremstilling:

»On the one hand, capital gains add to the economic power of individuals no less than ordinary kinds of income. On the other hand, to treat capital gains as such under a graduated income tax raises questions of equity and of adverse operational effects upon transactions in capital assets. In these connections numerous conflicting contentions have been made. In presenting various aspects

of the problem our object is to give the reader analyses and empirical materials on which he can base his own judgments not to make recommendations.«¹⁾

Læser man bogen, får man den opfattelse, at forfatteren absolut er tilhænger af kapitalvindingsskat under en eller anden form.

Det samme er den, der skriver denne artikel blevet, dels gennem 20 års arbejde i praktisk skattevæsen, dels gennem den fremstilling af problemerne, der er givet i det udmærkede amerikanske værk.

Læseren bør vide dette under gennemgangen af artiklen, hvor jeg så vidt muligt prøver at trække alle argumenter for og imod frem. Det er i hvert fald mit håb, at artiklen kan bidrage til en mere dybtgående overvejelse af problemerne end den, der fremkommer ved følelsesmæssig politisk diskussion parret med menneskelig konservatisme. (Ikke at forveksle med politisk konservatisme).

I denne artikel anvendes ordet *kapitalvinding* ligesom i skattekommissionens betænkning som dækkende tidligere udtryk som kapitalgevinst, formuegevinst, skattefri avance m. v. På samme måde anvendes ordet *kapitaltab* som dækkende ikke fradragsberettiget formuetab af enhver art efter den gældende lovgivning.

II.

Bogen er et digert værk på 554 sider. Deraf udgør de sidste 236 sider et statistisk tillæg plus index.

Selvom anvendelsen af det statistiske materiale frembyder adskillige vanskeligheder, fordi de amerikanske regler om beskatning af kapitalvinding og kapitaltab har været meget varierende, så er der alligevel grund til at misunde U.S.A. denne statistik. Herhjemme har vi ingen tilgængelige statistiske oplysninger til bedømmelse af problemet, og det vil være både vanskeligt og bekosteligt at fremskaffe sådanne.

På et punkt kunne man måske her i landet skaffe et statistisk materiale til sammenligning med amerikanske forhold. I U.S.A. har man undersøgt visse større indtægtsgrupper og set, hvordan deres formue er skabt, dels gennem opsparing af indkomst og dels gennem kapitalvinding — såvel realiseret, som urealiseret. En lignende undersøgelse ville være at anbefale her i landet, f. ex. kunne man undersøge, hvorledes formuen hos samtlige landets millionærer er skabt. Nogle stikprøver har i hvert fald vist, at der er overmåde store forskelle i den betydning, kapitalvinding og -tab har haft for formuedannelsen for de enkelte skatteydere.

Bogen er forsynet med en udførlig indholdsfortegnelse og et index.

Man kunne ønske, at danske bøger af tilsvarende art og iøvrigt kommissionsbetænkninger var udstyret på lignende måde. Det ville i høj grad fremme tilværelsen af stoffet.

En foreløbig oversigt over bogens indhold gives bedst ved nedenstående fri oversættelse af overskrifterne til de enkelte kapitler:

1. problemets baggrund,
2. oprindelsen til den specielle stilling, kapitalvinding har inden for skatte-lovgivningen,
3. hvad er kapitalvinding og -tab set fra et økonomisk synspunkt?,
4. kan kapitalvinding indgå i den skattepligtige indkomst?,
5. kapitalvinding og -tab. Deres fordeling 1917—46,

¹⁾ p. 318.

6. den svingende skattemæssige behandling af kapitalvinding og -tab. Virkningen heraf hos dem, der investerer,
7. virkningen af den svingende skattemæssige behandling af kapitalvinding og -tab samt af korttidstransaktioner,
8. den svingende skattemæssige behandling og dens indflydelse på skatteprovenuet,
9. skatteunddragelse gennem kapitalvinding,
10. den skattemæssige behandling af kapitalvinding og -tab i andre lande,
11. Forskellige forslag til den skattemæssige behandling af kapitalvinding og -tab.

Det kan anbefales den, der vil have en hurtig oversigt over problemerne, først at læse kapitel 11. Dette kapitel giver til en vis grad en sammentrængt fremstilling af hele problemet, således som det er gennemgået i de foregående kapitler.

Det indeholder en oversigt over de argumenter, der taler mod at beskatte kapitalvinding, og de argumenter, der taler for. Derefter følger en oversigt over forskellige forslag, der har været fremsat til løsning af problemet.

Kapitlet indledes med at stille modsætningen op mellem amerikanske og britiske synspunkter. Medens U.S.A. har haft beskatning af kapitalvinding og -tab, lige siden man indførte en indkomstbeskatning til unionen i 1913, så var og er kapitalvinding og -tab stadig den skattepligtige indkomst uvedkommende i England og de fleste europæiske lande.

I kapitel 2 fremsættes en interessant forklaring på den forskellige måde, man behandler kapitalvinding og -tab på i Europa og i U.S.A.

I U.S.A. måler man en mands »værd« ved den formue, han besidder. I England måler man en mands »værd« i den årlige indkomst, han opnår. England har samtidig kildeartsbeskatning og er derved naturligt kommet ind på at se bort fra mere tilfældige indtægter.

Formuesynspunktet medfører, at man snarere kommer ind på at se på formuen, som skabt af mandens indtægtsmuligheder, uanset om formuen er opstået af løbende årlige indtægter eller af mere eller mindre »tilfældig« kapitalvinding. At formuen er udtryk for kapitaliserede indtægtsmuligheder, vejer i denne forbindelse ikke så tungt.

I Danmark har man i modsætning til de fleste andre europæiske lande hele tiden haft en formuebeskatning. Dette har medført, at man her i landet vel også må sige at vurdere en mands »værd« mere ved bedømmelsen af hans formue end ved bedømmelsen af hans årlige indtægt, men vi går vel egentlig en mellemvej.

Danmark skulle herefter være mere tilgængelig for de synspunkter, der fremsættes fra amerikansk side, end man vil være det i England.

Vi fortsætter herefter med en opstilling af argumenterne for og imod kapitalvindingsskat på grundlag af kapitel 11.

Forfatteren opstiller 6 argumenter mod at medregne kapitalvinding og -tab ved beregningen af skattepligtig indkomst eller gøre dem til genstand for særskilt beskatning.

1. Det traditionelle indkomstbegreb omfatter kun mere eller mindre regulære og regelmæssige eller i hvert fald ventede poster, medens tilfældige indtægter i form af kapitalvinding eller tilfældige tab falder udenfor.
2. Det påstås, at hvis kapitalens værdiforøgelse bliver betragtet som indkomst, er det i virkeligheden selve kapitalen, som bliver beskattet. I mange tilfælde

repræsenterer kapitalvinding kun forandring i værdien af retten til noget af samfundets velstand, ikke tillæg til velstanden.

3. Hvis man holder kapitalvinding og -tab udenfor beskatningen, undgår man at beskatte kapitalvinding eller fradrage kapitaltab forårsaget af en almindelig stigning eller et almindeligt fald i prisniveauet.
4. Hvis rentefoden i samfundet falder, vil kapitaliseringsfaktoren stige, og der vil fremkomme kapitalvinding, uden at indkomsten fra vedkommende aktiv er ændret. Omvendt ved stigende rentefod.
5. Når man har progressiv skatteskala, virker det ubilligt at medtage en indkomst, der er indtjent gennem værdistigning over flere år i indkomsten for et enkelt år. Modsat vil opsamlet kapitaltab have for lille skattereducerende evne, når det koncentreret på et enkelt år.
6. Det vigtigste argument er dog, at beskatning medfører forskellige praktiske vanskeligheder. I almindelighed kan en skatteyder ikke undgå skatten af en indkomst uden at give afkald på selve indkomsten. Men han kan undgå at betale skat af en kapitalvinding ved at undlade at realisere vedkommende aktiv og alligevel nyde godt af det større udbytte, det afkaster. En kapitalvindingsskat vil hæmme omsætningen af kapitalgoder og derigennem virke skadelig på bevægeligheden i samfundet. Der vil være en tendens til hurtig realisering af kapitaltab og udsættelse med realisering af kapitalvinding, herigennem vil konjunktursvingningerne kunne forøges.

Det bliver hævdet, at kapitalvinding og -tab fra et samfundsmæssigt synspunkt har en tendens til at udligne hinanden, således at man ved at medregne dem i skattesystemet blot giver skatteyderne den fordel at kunne placere tab eller vinding således, som det passer bedst til deres øvrige indkomstforhold. Det skulle give mulighed for skattebesparelse.

Tilsvarende anfører forfatteren 6 argumenter mod at holde kapitalvinding og -tab udenfor skattesystemet.

1. Den skattepligtige indkomst skal måle de enkeltes evne til at betale skat, således som denne giver sig til kende gennem den årlige nettotilvækst i deres formue plus deres forbrug. Kapitalvinding betyder for den enkelte samme tilvækst i hans evne til at forbruge eller opspare som al anden indkomst. Kapitalvinding er en hovedkilde til indtægt for mange, og det gælder navnlig folk med i forvejen store indtægter.

Når kapitalvinding fremkommer, er den sjældent helt uventet, men ligesom almindelige forretningsindtægter repræsenterer den en blanding af ventede og ikke ventede elementer.

Hvis det endelig var sådan, at den ikke repræsenterede spor belønning for risiko eller indsats, så kunne man vel snarere sige, at så var der så meget mere grund til at beskatte den.

Som særligt eksempel nævnes familieaktieselskabet, hvor overskudet er opsamlet over en årrække og ikke udbetalt, men indtjenes gennem salg af aktier eller ved disses overdragelse til arvingerne.

Hvis man ikke beskatter kapitalvinding, bliver der tendens til, at folk overfører deres anstrengelser fra at erhverve forretningsindtægter til at erhverve skattefri kapitalvinding. I virkeligheden er overgangen fuldstændig gradvis fra den faste årlige indtægt til den rent tilfældige kapitalvinding. Stadierne er løn, løn med gratiale, løn med tantieme, forretningsindtægter, spekulationsindtægter, kapitalvinding.

2. Påstanden, at beskatning af kapitalvinding bliver dobbelt beskatning, gælder

ikke for en personlig indkomstskat. De enkelte kan frit forbruge, sælge og investere deres kapitalvinding. De er i nøjagtig samme stilling som de, der har sparet en del af deres løbende indkomst. Det er selvfølgelig rigtigt, at når skatten bliver trukket fra, er der mindre at opspare, men det gælder jo også forretningsindkomster og andre indkomster. Om samfundets samlede kapital bliver formindsket med det beløb, der tages ind i skat, afhænger af, hvad regeringen anvender skatteprovenuet til. Offentlige veje, skolebygninger og lignende er jo også kapitalgoder.

3. Det kan jo nok være rigtigt, at kapitalvinding eller kapitaltab har sit modstykke i en tilsvarende forandring i pengenes købekraft.

De kan utvivlsomt være fiktive i den betydning, at de ikke måler en forandring i modtagerens økonomiske status. I særlige tilfælde har man i forskellige europæiske lande efter de to krige brugt forskellige forholdsregler for at udelukke fiktive kapitalvindinger fra indkomstskatten. Man har hævet indkøbsprisen for kapitalgoderne ved bestemte procenter. Ved prisfald er man gået modsat vej og sænket dem ved bestemte procenter. Dette medfører selvfølgelig administrative vanskeligheder. Selv med moderate prisbevægelser kan der over en årrække fremkomme større kapitalvindinger af denne årsag.

Forfatteren er andet steds¹⁾ i en fodnote i bogen inde på, at det jo kan medføre større forskydninger i forholdet mellem kreditorer og debitorer, sådan at debitorerne tjener meget under prisopgangen. Jeg har i anden forbindelse²⁾ været inde på, at et væsentligt argument for kapitalvindingsskat her i landet, netop er, at det ville gøre skyldnerne mindre interesserede i ved at presse på i inflationistisk retning at berige sig på deres kreditorens bekostning.

4. Kapitalvinding og -tab forårsaget alene ved ændringer i rentesatserne er ikke helt illusorisk. Hvis en mand sælger sine obligationer efter et rentefald og får 20.000 \$ mere, kan han også købe for 20.000 \$ mere af verdens realgoder. I forhold til andre har han vundet i nettoværdi, skønt hans renteindkomst kan forblive den samme.

5. Det bliver hævdet, at der ligger en stor overdrivelse i de påstande, der bliver fremsat om de dårlige virkninger på kapitalmarkedet af at inkludere kapitalvinding og -tab i den skattepligtige indkomst.

Statistiske undersøgelser viser, at realiseret vinding og tab svinger i takt med bevægelser på kapitalmarkedet specielt aktiemarkedet langt mere end i takt med skattereglerne.

De uheldige virkninger af kapitalvindingsskatten hænger sammen med, at man kan undgå den ved at udsætte salg, indtil godet bliver overdraget til arvingerne gennem arv eller gave. Den rigtige måde at angribe disse vanskeligheder på ville være at gennemføre kapitalvindingsskat for dødsboer, således at man ligestiller overdragelse gennem arv eller gave med salg og beskatter værdistigningen indtil arveoverdragelsen hos boet eller giveren.

I amerikansk ret har man den særlige regel, at en gavemodtager ved salg kommer til at betale kapitalvindingsskat af hele kapitalvindingen fra giverens erhvervstidspunkt.

Det hævdes, at man ikke kan tage nok hensyn til ønsket om, at folk skal løbe en risiko ved at fritage kapitalvinding for skat. Skal det batte noget, må man også tage hensyn til risiko ved ordinære erhvervsindtægter.

6. Selvom kapitalvinding og -tab i vidt omfang udjævner hinanden i det lange

¹⁾ p. 98. ²⁾ *Finanstidende* 5. december 1951, p. 224.

løb for alle skatteydere under et, så er der store individuelle forskelle. Man udligner jo ikke driftsunderskud hos nogle skatteydere med overskud hos andre.

Den amerikanske kapitalvindingsskat har givet væsentlige indtægter, og kun en ringe del af dem svarer til tab hos andre.

Indtægternes uregelmæssighed er ikke noget virkeligt argument for at give afkald på dem. Forretningsindtægter er jo også et ustabil grundlag.

Reduktion af den offentlige gæld er en udmærket anvendelse af overskudsindtægterne i de gode år. En indtægtskilde, der automatisk yder mindre i dårlige år, har den virkning, at den reducerer de dårlige virkninger af skatter på det private forbrug i depressionsperioder.

I sidste afsnit af kapitlet drøftes forskellige ikke gennemførte forslag. Det mest yderliggående forslag er at medtage enhver formuestigning under beskatning, hvad enten denne består af realiserede eller ikke realiserede værdistigninger.

Man kunne i et vist omfang overlade til den enkelte at vurdere stigningen i hans formuegoder, men hele ordningen forkastes som urealisabel, fordi det ville være umuligt at få foretaget tilstrækkelig nøjagtige vurderinger år for år. I amerikansk ret er der endvidere det særlige forhold, at det antagelig vil kræve en grundlovsændring at gennemføre en beskatning af ikke realiserede værdistigninger.

Man drøfter derefter mulighederne for at fordele en indtægtsstigning tilbage over de år, hvor den er indtjent, enten sådan at man bruger de for hvert år gældende skattesatser, eller sådan at man bruger en nutidig skattesats for indtægtsstigningen. Det skulle give forskellige muligheder for at undgå de uheldige virkninger af at anvende progressiv beskatning på indtægter, der er indtjent over flere år.

Oversigt over udviklingslinien i U.S.A.

For sammenhængens skyld må det først bemærkes, at de almindelige indkomstskatter var lave 1913—17. Stigende 1917—21. Stærkt faldende 1922—29. Stigende 1930—41 og stærkt stigende fra 1942.

1913—21 blev realiseret kapitalvinding fuldt ud medregnet ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. 1913—15 var tab ikke fradragsberettiget. 1916—17 kunne de fradrages i tilsvarende kapitalvinding. Resten af tiden var der fuld fradragsret for kapitalltab. 1922—33 var der fuld skattepligt, hvis aktivet ikke havde været ejet mere end 2 år. Tilsvarende var der fuld fradragsret for tab undtagen i 1932 og 33, da tab på aktier og obligationer (bortset fra statsobligationer) ikke var fradragsberettiget. Hvis et aktiv havde været ejet over 2 år, kunne skatteyderen kræve særskilt beskatning, hvis skatten på kapitalvindingen blev over 12½ %. Der var altså en loft-regel på 12½ % 1922—23: Tab fuldt fradragsberettiget. 1924—33: Tab på aktiver ejet over 2 år ikke fradragsberettiget, men der blev godskrevet 12½ % af tabet ved skatteberegningen.

1934—37: En faldende brøkdel af kapitalvinding eller tab medregnes i indtægten, efterhånden som ejertiden bliver længere. Der beskattes:

100 %	hvis	ejertiden	var	under	1	år
80 %	-	—	-	1—	2	-
60 %	-	—	-	2—	5	-
40 %	-	—	-	5—	10	-
30 %	-	—	-	over	10	-

Desuden var tab begrænset af et maximumsbeløb på 2.000 \$. Ingen loftregel. 1938—41: Kapitalvinding medregnes fuldt ud, hvis aktivet har været ejet under 18 mdr. $\frac{3}{4}$ medregnet, hvis aktivet har været ejet 18—24 mdr., medens 50 % bliver medregnet, hvis aktivet har været ejet mere end 24 mdr. (long term). Tab på aktiver ejet mere end 24 mdr. fuldt fradragsberettiget. Tab på aktiver ejet kortere tid kunne kun fradrages i tilsvarende vinding, men kunne eventuelt overføres til et senere år. Loftregel på 15 %.

1942—46: Grænsen mellem lange og korte transaktioner blev fastsat til 6 mdr., således at dette var den eneste skillelinie. Halvdelen af kapitalvinding eller -tab blev medregnet, når ejertiden var over 6 mdr. For kortere periode blev hele vindingen eller tab medregnet.

Et nettotab kunne kun fradrages med højst 1.000 \$ årligt, men tabet kunne føres frem i indtil 5 år.

Der var en maximumssats på 25 % af kapitalvindingen, og 25 % beskatningen er stadig gældende maximumsregel.

For aktiver, der er genstand for afskrivning, har der været andre regler i regelen strengere, men sådan at tab kunne fradrages fuldt ud fra 1942.

For aktieselskaber har der været andre regler, mest således at der var tale om fuld skattepligt for realiseret kapitalvinding, men fra 1942 er der også indført en maximumsregel.

Siden 1922 har der således været en væsentlig lempeligere beskatning af kapitalvinding end af andre indtægter. Dette har naturligvis medført, at der har været stærk interesse for at få en indtægt kaldt kapitalvinding, navnlig for de større indkomsters vedkommende.¹⁾

Forskellen var størst i årene 1922—24 og efter 1942.

I kapitel 9 gennemgås talrige eksempler på, at ordinære indtægter er blevet konverteret til kapitalvinding navnlig gennem dannelse af aktieselskaber og holding companies. Indtil 1950 blev tilfældige forfatterindtægter betragtet som kapitalvinding. Nuværende præsident Eisenhower betaler således kapitalvindingsskat af overskudet af sin krigsbog, og det var den direkte foranledning til, at reglen blev ændret.

Der er opstået en hel litteratur i U.S.A. om, hvordan man bedst undgår beskatning eller får den konverteret til kapitalvinding. Et vigtigt formål med beskatningsreglernes udformning må være at lave dem sådan, at omgåelse begrænses mest muligt. De kræfter, der ofres på at finde muligheder for omgåelse af lovgivningsmagtens hensigt, må vel betegnes som de mindst produktive af alle.

I kapitel 10 gennemgås reglerne i andre lande. Yderpunkterne her er England og dets kronlande, hvor man ser helt bort fra beskatning af kapitalvinding; Grækenland og enkelte schweitsiske kantoner beskatter til gengæld kapitalvinding som almindelig indkomst. I de øvrige lande findes talrige mellemformer navnlig sådan, at beskatningen af kapitalvindingen er mere udstrakt hos aktieselskaber og forretningsforetagender end hos private.

I England er man først sent kommet ind på at tillade afskrivning på maskiner, driftsbygninger og mineralske forekomster. Samtidig med at man har gennemført afskrivningsregler på disse områder, har man gennemført bestemmelser om, at eventuelle avancer ved salg af de pågældende aktiver bliver fuldstændig skattepligtige.

¹⁾ Se om forskellen på beskatningen af almindelige indtægter og kapitalvinding tabel 87 og 88, side 523—25. I 1950 beskattes en indtægt på 100.000 \$ med 65 %, medens en kapitalvinding af tilsvarende størrelse beskattes med 25 %.

Bogen indeholder mange gode økonomiske analyser, medens juridiske og administrative problemer er behandlet mere periferisk.

III.

De regler, der har været gældende her i landet, kan udledes af statsskatteloven af 10. april 1922 plus de årlige ligningslove fra 1939—1953 incl. Hertil kommer som et specielt tilfælde en lov af 19. december 1942 om afgifter af gevinster i klasselotteriet.

Indtil 1939 var hovedregelen i dansk skattelovgivning, at kapitalvinding ikke blev underkastet indkomstbeskatning af nogen art, ligesom egentlig kapitaltab ikke kunne fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Reglen gjaldt, hvad enten der var tale om realiseret eller ikke realiseret vinding eller tab. Som en speciel undtagelse kan nævnes, at lotterigevinster var skattepligtige som almindelige indkomster, indtil klasselotterigevinster blev undtaget i 1942, mod at der fremtidig blev erlagt en fast afgift på 15 %. For andre lotterigevinster blev der indført en maximalregel i lovgivningen, således at den, der blev beskattet af sådanne gevinster, ved ansøgning til skattedepartementet kunne få skatten nedsat til et beløb, der svarer til 15 % af provenuet. Iøvrigt skulle gevinster af denne art efter fradrag af kr. 200 medregnes ved den ordinære indkomstopgørelse med halvdelen.

Dette er oprindelsen til de 15 %, der af og til har spøget, når man taler om en fast procentsats for kapitalvindingsskat.

Ellers var der kun tale om at beskatte det, man normalt betragter som kapitalvinding, når det drejer sig om spekulation. Grænsen mellem spekulation og egentlig erhverv er jo udflydende. Kriteriet for, at der foreligger spekulation, er, at det pågældende aktiv er erhvervet i den hensigt at sælge det med fortjeneste. I statsskatteloven af 1922 blev indført en regel om, at spekulationshensigt anses for at have foreligget, når salget sker inden 2 år efter erhvervelsen, medmindre det modsatte godtgøres at være tilfældet. Disse regler har hele tiden været betragtet som en rettesnor, således at bevisbyrden for, at der har været tale om spekulation, hviler hos skattevæsenet, når 2 års fristen overskrides, og den pågældende vil hævde, at der ikke har været tale om spekulation.

Domspraxis har navnlig i de senere år stillet stadig strengere krav til beviset, således at det er blevet stedse vanskeligere for skattevæsenet at gennemføre beskatning, når vedkommende aktiv har været ejet over 2 år, medens det omvendt er blevet stedse vanskeligere for sælgeren at blive fritaget for beskatning, når besiddelsestiden har været under 2 år.

Det turde være tvivlsomt, om denne udvikling i retspraxis er i overensstemmelse med lovgivningsmagtens hensigt ved reglernes udformning, men det må jo erkendes, at den subjektive hensigt ved erhvervelsen af et aktiv er vanskelig at fastslå eventuelt flere år efter, når salget finder sted, jfr. nærmere nedenfor under IV.

Krigens udbrud i 1939 gav anledning til, at man ved lov af 22. december gennemførte midlertidige ændringer i reglerne om påligning og opkrævning af indkomst- og formueskat til staten. Herved skete der på flere punkter et afgørende brud med de hidtil gældende regler om beskatning af kapitalvinding og -tab.

Hensigten med disse ændringer var ikke alene af fiskal art, men man ønskede på baggrund af erfaringerne fra forrige verdenskrig at modvirke tendenser til spekulation og inflation inden for erhvervslivet. De væsentlige regler kan ud fra synspunktet her deles i 3 områder:

1. Fortjeneste eller tab på aktier og lignende værdipapirer blev skattepligtig for så vidt realisation var sket efter 31. august 1939, selvom de pågældende papirer ikke var anskaffet i spekulationsøjemed. Denne regel blev givet i de årlige ligningslove og var gældende til og med 1. januar 1946. Den blev ikke gentaget i ligningsloven for skatteåret 1947—48 af hensyn til, at mange måtte realisere værdipapirer for at kunne erlægge eengangsskatten. Hensigten med reglerne var som nævnt iøvrigt at modvirke spekulationstendenser, men reglerne var så rigoristisk udformede, at de i mange tilfælde hindrede salg af aktier i familieaktieselskaber, når dette kunne være påkrævet, fordi hovedaktionæren på grund af alder ikke længere kunne forestå driften af vedkommende aktieselskab.
2. Den næste gruppe bestemmelser vedrørte tab på aktier og obligationer, hvad enten disse var erhvervet i spekulationsøjemed eller indenfor vedkommende erhverv. Her blev regelen den, at sådanne tab ikke kunne fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i anden indkomst end fortjeneste af tilsvarende art.
 Fra skatteåret 1942—43 blev reglen begrænset til at gælde egentlige spekulationstab, og denne regel har stadig været gældende siden.¹⁾
3. Ved ovennævnte ligningslov blev også gennemført en ret omfattende ændring i reglerne vedrørende beskatning af fortjeneste eller tab efter 30. november 1939 a) på good-will, b) på rettigheder som patentret, forpagtningskontrakter, udbyttekontrakter eller lignende og c) vedrørende afhændelse af maskiner, inventar eller andre driftsmidler enten samlet eller under et.²⁾
 En oversigt over disse regler gives lettest på hver gruppe for sig:
 - a. Fortjeneste eller tab ved afståelse eller opgivelse af kundekreds og forretningsforbindelse eller lignende (good-will) skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst med halvdelen, for så vidt fortjenesten overstiger 10.000 kr. Ligger fortjenesten under 10.000 kr. medregnes det beløb, hvormed den overstiger 5.000 kr., ligesom de første kr. 5.000 af et ikke afskrevet tab ikke er fradragsberettiget. Omvendt blev køberen berettiget til over 5 år at afskrive halvdelen af erlagt good-will ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.
 - b. Fortjeneste eller tab ved afståelse eller opgivelse af tidsbegrænsede rettigheder herunder patentrettigheder, retten i henhold til forpagtningskontrakt, udbyttekontrakt o. s. v. behandles på samme måde. Ved patentrettigheder gælder reglen ikke for den, der har gjort opfindelsen, idet han altid anses for fuld skattepligtig af fortjenesten. Erhververen af rettigheden kan i modsætning til ved good-will afskrive hele rettigheden i sin skattepligtige indkomst over den periode, rettigheden varer.
 - c. For folk, der har været beskæftiget med praktisk ligningsarbejde, har det altid været en kilde til betragtninger over skattelovgivningens retfærdighed, at en maskine, en ejendom eller lignende, der bliver afskrevet over den skattepligtige indkomst, kunne afhændes med fortjeneste i forhold til den nedskrevne værdi, uden at der fandt beskatning sted af avancen. Det skyldes i mange tilfælde en følelse af, at det tit ikke er tale om egent-

¹⁾ Jfr. for skatteåret 1954—55, § 6 i finansministeriets bekendtgørelse af lov nr. 517 af 19. december 1942 med ændringer.

²⁾ Jfr. § 7 i ovennævnte lov.

lig kapitalvinding, men forholdet er det, at den anvendte afskrivningsprocent har været for stor, måske fordi genstanden har været vedligeholdt særlig godt over driften, måske fordi den af landsskatteretten kanoniserede afskrivningsprocent i det foreliggende tilfælde er for stor. Det er en umulighed at fastsætte afskrivningsprocenter, der kan gælde i alle tilfælde, men af praktiske grunde er det nødvendigt at have nogenlunde faste afskrivningsregler.

Efter at man under og efter krigen er kommet ind på at indrømme store ekstraordinære afskrivninger, er problemet om skattefri avancer blevet endnu mere brændende.

En kapitalstærk vognmand er i øjeblikket i stand til at forny sin vognpark og foretage ekstraordinære afskrivninger med det resultat, at han indvinder store skattefrie avancer. Det samme gælder inden for landbruget for større nyan-skaffelser, navnlig traktorer. Den svagere økonomisk stillede køber af brugte lastbiler eller traktorer får omvendt ikke adgang til ekstraordinære afskrivninger og har som regel ikke råd til at foretage hyppige udskiftninger.

Forslaget til ændring i ligningsreglerne i 1939 gik ud på at inddrage avancer ved salg af maskiner og inventar, hvorpå der blev foretaget afskrivninger, under beskatning i sin helhed. Under lovens behandling i rigsdagen blev der indgået et kompromis, som ud fra ovennævnte synspunkter er særdeles ulogisk. Reglerne fra første lov er gentaget indtil nu med betydningsløse ændringer.

Ved enkeltafhændelse af maskiner, inventar og lignende driftsmidler medregnes den del af fortjenesten, der overstiger 500 kr., medens de første 500 kr. altid er skattefrie. Har maskinen kostet mere end 1.667 kr., er 30 % af anskaffelsværdien altid skattefri.

Ved afhændelse i forbindelse med salg eller afståelse af virksomhed eller drift medregnes kun den del af den samlede fortjeneste på driftsmidlerne, der overstiger 5.000 kr. Her gælder en tilsvarende 30 % regel, sådan at hvis den samlede anskaffelsværdi for de solgte driftsmidler overstiger 16.667 kr., er 30 % af anskaffelsværdien skattefri.

Tab ved afhændelse af driftsmidler af denne art kan altid bringes til fradrag i den skattepligtige indkomst. Disse regler gælder altså maskiner, inventar og lignende. Fortjenester på bygninger og skibe, der er genstand for afskrivning, bliver derimod ikke inddraget under beskatning.

Den eneste undtagelse her er, at de ekstraordinære afskrivninger tilbageføres til beskatning i det omfang, afskrivningen indvindes ved afhændelse af vedkommende ejendom eller skib. Tilsvarende regler gælder ikke for inventar og maskiner.

Resultatet af disse regler er nærmest blevet det omvendte af, hvad der hidtil har været gældende. Den først indvundne del af fortjenesten er skattefri, selv om denne netop tit hænger sammen med, at der har været foretaget for store afskrivninger. Omvendt bliver den del af fortjenesten, der bliver genstand for beskatning i mange tilfælde det beløb, der indvindes som konjunkturavance. Et eksempel kan belyse forholdet:

Køber en mand en maskine for 5.000 kr., og vedligeholder han den så godt, at han 5 år efter kan sælge den for 4.000 kr., medens den i denne periode er nedskrevet til 2.500 kr., så er de 1.500 kr., han derved indvinder, skattefri indtægt. Har der i samme periode været en almindelig prisstigning, således at salgssummen af den grund bliver 5.000 kr., er den herigennem indvundne konjunkturstigning skattepligtig indkomst.

IV.

Som nævnt i indledningen er skattelovskommissionens forslag tidligere behandlet i dette tidsskrift, hvorfor der her kun skal gives en kort oversigt.

Medens man i U.S.A. oprindeligt har beskattet kapitalvinding under alle former som almindelig indkomst og først efterhånden er kommet ind på en særlig beskatning af kapitalvinding, har man her i landet som hovedregel ikke beskattet kapitalvinding, men kommer blandt andet gennem de betragtninger, der er anført i foregående afsnit, ind på, at dette ikke kan være rimeligt, samtidig med at man er klar over, at der er særlige problemer, fordi kapitalvinding som regel ikke fremkommer som resultat af et enkelt års indtægtsgivende virksomhed.

Kommissionen foreslår skat af kapitalvinding indført for fortjeneste ved afhændelse og afståelse af fast ejendom, skibe, maskiner og inventar, der benyttes erhvervsmæssigt, fortjeneste på aktier og lignende værdipapirer og private gældsbreve, provenu ved likvidation af aktie- og andelsselskaber. Endvidere foreslår man beskattet som kapitalvinding good-will, fortjeneste ved opgivelse af patentrettigheder, i et vist omfang erstatning ved fratrædelse af stilling, opsamlede renter i udbetalte livsforsikringer, ligesom man også ønsker kapitalvindingsskat af kapitaliserede pensionsforsikringer samt på en række mindre områder.

Undtaget fra kapitalvindingsskat er fortjeneste ved salg af obligationer. Årsagen er her de administrative vanskeligheder ved at føre regnskab med de solgte obligationers anskaffelsespriser. Det kan ikke nægtes, at det er en svaghed ved forslaget, at obligationerne ikke er medtaget, fordi de i mange perioder har været udpræget spekulationspapirer, navnlig på grund af de stærke kurssvingninger i de sidste 20 år.

Beskatningen omfatter både spekulationsfortjenester og andre fortjenester ved salg af ejendomme og værdipapirer. Det hænger sammen med de vanskeligheder, der har været ved at fastslå spekulationshensigten, og kommissionen gør indgående rede for, hvorfor man har valgt at indføre kapitalvindingsskat på hele området. Det kan ikke nægtes, at der kan anføres talrige eksempler, hvor det kan virke stødende, at spekulationsindtægter behandles mildere end andre indtægter, men på den anden side har retspraxis vist, at det har været meget vanskeligt at gennemføre en rimelig beskatning af spekulationsavancer, og der kan da også anføres talrige eksempler, hvor det ville være mindst lige så rimeligt at beskatte almindelige realisationsgevinster, jfr. således fortjeneste ved udstykning af arvede ejendomme i forstæder eller ved badestrande.

Hovedsvaghederne ved forslaget er, at der tænkes på en fast beskatningsprocent uanset skatteyderens øvrige indkomstforhold, og at der ikke foreslås indført kapitalvindingsskat i dødsboer.

V.

Den tidligere regerings forslag af marts 1953 går ikke nær så vidt i retning af beskatning af kapitalvinding, som skattekommissionen foreslår. Den opretholder de hidtil gældende regler om beskatning af spekulationsavancer som almindelig indkomst og indfører ingen beskatning af fortjeneste på ejendomme og skibe, når de ikke er erhvervet i spekulationshensigt. Ved inventar og maskiner opretholder forslaget beskatning af fortjeneste efter de regler, der har været gældende siden 1939, jfr. ovenfor under III.

Gevinster ved salg, udtrækning eller indfrielse af offentlige obligationer bli-

ver efter forslaget beskattet, når de tilfalder forsikringsselskaber, banker eller andre som et normalt led i deres forretningsvirksomhed. Dette har været praxis indtil de seneste år, hvor domstolene ikke har ment at kunne finde hjemmel for denne praxis i den gældende lovgivning.

Forslaget indfører imidlertid særlig indkomstskat for visse indtægter i lighed med den skat af kapitalvinding, der bliver foreslået af kommissionen. Det gælder navnlig fortjeneste ved good-will, fortjeneste ved afhændelse af udbytte, forpagtnings- eller lejekontrakt, fortjeneste ved afhændelse af patentret, forfatter eller kunstnerret, hvor der ikke er tale om opfinderes eller kunstners egen fortjeneste, erstatning ved fratrædelse af stilling, kapitaludbytte ved opløsning eller ophævelse af pensionsordninger.

Efter dette forslag holdes stadig hovedområdet for kapitalvinding, fortjeneste på ejendomme, skibe og aktier uden for beskattningen. Motiveringen i bemærkningerne til forslaget er, at det ville være urimeligt at beskatte andre avancer på samme måde som spekulationsavancer, at det vil være urimeligt at gennemføre beskattning på andre områder, når man ikke kan gennemføre det for fortjeneste på offentlige obligationer, og at de administrative vanskeligheder ved gennemførelse af regler om beskattning vil være for store.

Argumentationen i bemærkningerne forekommer dog bemærkelsesværdig svag, og den egentlige motivering er vist nærmest af rent politisk art.

Beskattningen af disse særlige indtægter foreslås gennemført med 15 % af nettoindtægten.

VI.

Under diskussionen om indkomstbeskattningen støder man ofte på det argument, at de administrative udgifter ved gennemførelsen af beskattningen er for store. Det gælder både de udgifter, der afholdes af det offentlige og de udgifter, der pålægges den enkelte skatteyder.

Det vil ikke kunne undgås, at en gennemførelse af kapitalvindingsskat vil kræve yderligere administrative udgifter, men heroverfor må det samtidig anføres, at den almindelige ligning af indkomst og formue vil blive styrket som følge af den bedre kontrol, man herigennem opnår.

De mest ærgerlige udgifter i forbindelse med beskattningen må fra et almindeligt samfundsmæssigt synspunkt siges at være dem, der ofres på at finde udveje for at omgå beskattningen. Både af fiskale grunde og af denne grund må det være et krav til beskattningsreglerne, at de er så klare som muligt, og at de giver få muligheder for omgåelse. Den amerikanske bog giver talrige eksempler på, hvorledes man der har søgt at omgå lovgivningens hensigt ved at om-danne almindelig indtægt til kapitalvinding eller ved at udsætte realisation, indtil overgangen kunne ske skattefri i forbindelse med dødsfald. Det vil derfor være en fordel, om der ikke kunne opnås alt for meget ved at overføre indtægt fra den ene art til den anden. Reglerne om særbeskattning af kapitalvinding tilsigter jo at undgå uheldige virkninger af den progressive beskattning, og motiveringen er navnlig, at disse indtægter er erhvervet over en længere år-række.

Vælger man nu at anvende en fast beskattningsprocent, opnår man naturligvis størst simpelhed ved skatteberegningen, men samtidig medfører det ulemper på andre punkter. De små skatteydere kommer til at betale forholdsvis mere i kapitalvindingsskat end i ordinær skat, medens det omvendte gælder de større skatteydere. For de større skatteydere vil der komme tendenser til at overføre

Tabel til beregning af kapitalvindingsskat
Ejertid år

Gennemsnitlig skattepligtig indtægt	0—1 %	1—2 %	2—5 %	5—10 %	over 10 år %
0— 2.499	2	2	2	2	2
2.500— 4.999	7	6	5	4	3
5.000— 7.499	14	12	11	10	9
7.500— 9.999	20	18	17	16	15
10.000— 14.999	25	22,5	21	20	19
15.000— 19.999	30	27	26	25	24
20.000— 34.999	35	33	32	31	30
35.000— 49.999	38	36,5	35	34	33
50.000— 99.999	42	40	39	38	37
100.000— 199.999	45	43	41	41	40
200.000— 499.999	48	46	45	44	43
over 500.000	50	49	48	47	46

Udgangspunktet for beregningen er tabel 192, side 168 i Statistisk årbog for Århus 1953, hvor man først har beregnet skatten for forsørgere uden børn i procent af den skattepligtige indtægt + den samlede skat. På grund af sidstnævnte procenter har man afrundet satserne i tabellen ejertid 1-2 år, og derefter har man ved udjævning tilføjet de øvrige kolonner.

ordinære indtægter til kapitalvinding. Man må kunne opnå en beskatningsform, der fjerner den progressive beskatnings uheldige virkninger på dette område og tager hensyn til lighed mellem skatteyderne ved at beregne kapitalvindingsskatten efter en tabel, der er progressiv på stigende indtægter gennem de sidste for eksempel 5 år og degressiv på ejertidens længde. Som eksempel kan anføres ovenstående tabel, der er beregnet på grundlag af de for skatteåret 1953-54 gældende beskatningsregler i Århus kommune.

Tabellen er opstillet på grundlag af de gældende beskatningsregler og tilsigter en beregning af kapitalvindingsskat, der nogenlunde skulle svare til gennemsnitsbeskatning af stabile indtægter, således at der herved ikke skulle kunne opnås meget ved at overføre indtægt fra ordinære indtægter til kapitalvinding. Tabellen forudsætter, at kapitalvindingsskat ikke bliver fradragsberettiget, medens den forudsætter bevarelsen af fradragsret for ordinære skatter. Som nævnt i det foregående er det vigtigt, at der indføres kapitalvindingsskat for dødsboer. Man kunne eventuelt modvirke udsættelse af realisationer ved at anvende de højeste satser på alle realisationer i dødsboer. Samtidig imødegik man hermed virkningen af de økonomiske fordele, der er forbundet med at udsætte realisation længst muligt. Ganske vist vil gennemsnitsindtægterne være faldende for skatteydere, der kommer op i årene, og det vil virke i modsat retning.

Da kapitaldannelsen i Danmark altid har været relativ lav, vil det formentlig være rimeligt at lade provenuet af kapitalvindingsskatter gå direkte på statens kapitalregnskab i lighed med, hvad tilfældet er med hensyn til arveafgifterne.

Så længe kommunerne har så stor en del af ligningsarbejdet, vil der fra kommunal side komme krav om at få andel i en eventuel kapitalvindingsskat. Ud fra sidstnævnte synspunkt må det være betænkeligt at give kommunerne andel i kapitalvindingsskat, ligesom det formentlig vil være medvirkende til at udligne

forskellen mellem velhavende og mindre velhavende kommuner, at provenuet tilfalder staten. Det vil antagelig være sådan, at provenuet af kapitalvindingen hovedsageligt vil fremkomme i de mere velhavende kommuner.

Efter kommissionens forslag skal der være et mindre skattefrit beløb ved kapitalvinding. Her synes det rimeligere at medregne en kapitalvinding på under 10 % af den øvrige skattepligtige indkomst ved opgørelsen af den almindelige skattepligtige indkomst. Disse mindre beløb er ofte nær beslægtede med ordinær indkomst og virkningen af progressionen i beskatningen bliver ikke så overvældende indenfor en grænse på 10 %.

VII.

Efter afleveringen af manuskriptet til denne artikel har den nuværende regering den 11. maj 1954 fremsat sit forslag til en skattereform. Forslaget indeholder bestemmelser om skat af kapitalvinding. Med hensyn til hvilke arter af indtægt, der skal beskattes som kapitalvinding, følger forslaget hovedsagelig kommissionen, men man foreslår dog, at fortjeneste på offentlige obligationer også skal beskattes som kapitalvinding.

For at lette det administrative arbejde (og forslagets gennemførelse?) foreslår man som udgangspunkt for beregningen af kapitalvinding kapitalgodets værdi pr. 1. januar 1956 med mindre det godtgøres, at anskaffelsesværdien har været højere. Der bliver herefter kun tale om beskatning af fremtidig kapitalvinding.

Kommissionen foreslog, at kapitaltab kunne overføres og fradrages ved beregning af kapitalvinding for et senere år. Forslaget vil gøre op fra år til år og tillade, at halvdelen af et eventuelt tab bliver fradraget i den ordinære indkomst. Når man har læst om den historiske udvikling i U.S.A., forekommer denne bestemmelse betænkelig.

Efter forslaget skal der svares skat af kapitalvinding af gaver og dødsboer. Dette må i forhold til kommissionsforslaget ud fra økonomiske synspunkter betegnes som et stort fremskridt. Skat på kapitalvinding vil herefter ikke blive en væsentlig hindring for omsætningen af erhvervsvirksomheder.

Skatten beregnes efter forslaget med 35 % af kapitalvindingen, men således at de første 1000 kr. (i dødsboer mere) er skattefrie. For at hindre omgåelse ville det være bedre, om man beskattede mindre kapitalvinding som almindelig indkomst. For lotterigevinster i udvidet forstand foreslås 15 % som hidtil for klasse-lotterigevinster.

V. Vinge Madsen.